

SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN SON BULMASI VE ZAMANAŞIMI

Habib YILDIZ

Prof. Dr. İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Maliye Bölümü, habib.yildiz@istanbul.edu.tr

ÖZ

Türk sigorta hukukunda sigorta sözleşmesini sona erdiren pek çok sebep bulunmaktadır. Bunların bir kısmı kanunda düzenlenmiştir. Ancak kanunda düzenlenmeyen ve sözleşme serbestisi prensibinin bir sonucu olarak sözleşmenin sona erdirilebileceği haller de bulunmaktadır. Ayrıca sigorta sözleşmesi taraflarının talep haklarına ilişkin zamanaşımı da mevcuttur. Çalışmamız kapsamında, sigorta sözleşmesini sona erdiren haller değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sigorta sözleşmesi, sigorta sözleşmelerinin sona ermesi, fesih, iptal hakkı, zamanaşımı.

TERMINATION OF INSURANCE CONTRACT AND LIMITATION

ABSTRACT

In Turkish insurance law there are many reasons which are terminated of insurance contract. A part of them are regulated by law. However with all that the result of freedom of contract there are many reasons which are not regulated by law. Also the limitation of right to demand of the parties of insurance contract exists too. In this study, the reasons of termination of insurance contract are analyzed.

Keywords: Insurance Contract, Termination of Insurance Contract, Abolition, Right of Cancellation, Limitation

Giriş

Sigorta sözleşmeleri belirli koşulların gerçekleşmesi ile sona erer. Bu son erme biçimleri TTK'nın çeşitli maddelerin serpiştirilmiş bir takım hallerde karşımıza çıkar. Belli başlı sona erme halleri; sigorta

sözleşmesinde belirtilen sürenin bitmesi, sözleşmenin taraflarca bozma sözleşmesi ile karşılıklı olarak sona erdirmesi, rizikonun gerçekleşmesi, sigorta menfaatinin ortadan kalkması veya el değiştirmesi, taraflardan birinin fesih hakkını kullanması, sigorta ettirenin yükümlülüklerini ihlal etmesi, aciz haline düşme, sigortacının iflasıdır. İşte bu sona erme halleri bu çalışmada tek tek incelenmiştir. Ayrıca çalışmada sigorta sözleşmelerinde zamanaşımı ve özellikli durumları ele alınmıştır.

I. Poliçede Gösterilen Sürenin Dolması

Sigorta poliçelerinin ne zaman başlayacağı ve ne zaman biteceği poliçeye açıkça yazılmak zorundadır. Buna sigorta poliçelerinin geçerlilik süresi denir. Bu sürenin dolmasıyla birlikte sigorta sözleşmesi kendiliğinden sona erer. Ancak taraflar sözleşmenin sona erebilmesi için fesih bildiriminde bulunma koşulu getirilmişse sözleşmenin sona ermesi ancak bir tarafın fesih bildiriminde bulunmasıyla mümkün olur (Çeker, 2016: 127). Uygulamada zarar sigortalılarının geçerlilik süresi bir yıl olarak belirlenmektedir. Ancak daha kısa süreli sigortalarda bulunmaktadır. Nitekim taşıma sigortaları genelde bu şekildedir (Kender, 2017: 368).

Öte yandan sürenin bitiminde yeni bir poliçe düzenlenmekte ve bunun süresi öteki poliçenin bitim tarihinde başlamaktadır. Ancak aksine bir düzenleme yoksa her bir poliçe ayrı bir sigorta sözleşmesi olarak değerlendirilir. Nitekim ikinci sigortanın himayesinin başlaması için ilk primin ödenmiş olması gerekmektedir. Aksi durumda yeni poliçe himayesi başlamayacaktır (Kender, 2017: 368-369).

Sayet sigortanın süresi, sözleşmeyle kararlaştırılmamış ise, taraf iradeleri, yerel teamül ile hâl ve şartlar göz önünde bulundurularak, süre mahkemece belirlenir (TTK, m. 1410).

II. Rizikonun Gerçekleşmesi

Sigorta sözleşmesinin, rizikonun gerçekleşmesi halinde sona erip ermeyeceği sigorta konusu malın tamamen veya kısmen hasara uğramasına göre ayrı ayrı ele alınmalıdır (Kayıhan ve Bağcı, 2017: 250).

Sayet rizikonun gerçekleşmesiyle birlikte sigorta konusu mal tamamen hasara uğramışsa, başka bir ifade ile tam ziya varsa, sigorta güvencesini gerektirecek bir durum kalmadığından sigorta sözleşmesi sona erecektir (Kender, 2017: 369). Ancak sigorta ilişkisi bir müddet devam edecektir. Zira sigorta ettiren açısından rizikonun gerçekleştiğini bildirme ve zararın artmasına engel olacak tedbirleri alma yükü ortaya çıkarken, sigortacı açısından tazminat ödeme yükü söz konusu olacaktır (Çeker, 2016: 126-127).

Öte yandan rizikonun gerçekleşmesiyle birlikte sigorta konusu mal kısmen hasara uğramışsa, yeni kısmı zarar söz konusu ise, kalan menfaat için sigorta sözleşmesi kural olarak devam eder. Tabii sözleşmede bunun aksini belirtmek mümkündür. Ancak riziko gerçekleştikten sonra kısmı zarar ortaya çıkmışsa sözleşmede belirtilmemiş olsa bile sigortacı sözleşmeyi feshedebilir. Ancak bu ihtimal ancak sigorta bedelinin ödenmesinden sonra mümkün olabilir (Kayıhan ve Bağcı, 2017: 250). Nitekim bu konu, TTK m. 1428/2'de açıkça belirtilmiştir. Buna göre: *"Kısmi zarar hâllerinde taraflar sigorta sözleşmesini feshedebilirler. Ancak, sigortacı fesih hakkını, kısmi tazminat ödemesinden sonra kullanabilir."* Ayrıca sigortacı tarafından sigorta bedeli ödeninceye kadar rizikonun tekrar etmesi nedeniyle oluşacak zarardan sigortacı yine sorumlu olacaktır (Kayıhan ve Bağcı, 2017: 250).

III. Sigorta Menfaatinin Ortadan Kalkması veya El Değiştirmesi

Sigorta menfaatinin ortadan kalkması ilgili hususlar TTK m. 1408'de düzenlenmiştir. Buna göre öncelikle sigorta sözleşmesinin yapılması anında, sigortalanan menfaat mevcut değilse, sigorta sözleşmesi geçersiz olacaktır. İkinci olarak sözleşmenin yapıldığı anda var olan menfaat, sözleşmenin süresi içinde ortadan kalkarsa, sözleşme o anda geçersiz olur. Ancak burada kastedilen sigorta poliçesi güvencesi altına alınan menfaatin sigorta teminatına alınan riziko dışında bir sebeple ortadan kalkmasıdır (Kayıhan ve Bağcı, 2017: 250-251).

Sigorta menfaatinin el değiştirmesi ile ilgili hususlar TTK m. 1470'de düzenlenmiştir. Buna göre sigorta edilen menfaatin sahibinin değişmesi hâlinde¹, aksine sözleşme yoksa, sigorta ilişkisi sona erer. Başka bir ifade ile menfaatin devri sigorta sözleşmesinin kendiliğinden sona ermesine neden olur (Kayıhan ve Bağcı, 2017: 250-251). Örneğin işyeri sigortası yapıldıktan sonra işyerinin el değiştirmesi durumunda önceden yapılmış olan işyeri yangın sigortasına ilişkin haklar kendiliğinden yeni malike geçmez. Velez ki bu hususta sözleşmede açık hüküm olsun (Çeker, 2016: 125; Ulaş, 2012: 119).

IV. Taraflardan Birinin Fesih Hakkını Kullanması

TTK'na göre belli durum veya şartlarda tarafların tek taraflı irade beyanı ile sözleşmeyi sona erdirebilmeleri ²mümkün olabilmektedir (Kayıhan ve Bağcı, 2017: 252).

¹ Yargıtay Kararı 17. Hukuk Dairesinin E: 2015/11282, K: 2016/1448 sayılı kararı: “... Şartlarına göre sigorta sözleşmesine aykırı davranarak Noter vasıtası ile satılan aracın satışının kendilerine bildirilmediğini, bu nedenle sigorta ilişkisinin devam ettiğini, alkollü olarak verilen zarardan davacının sorumlu olduğunu, belirterek davanın reddini savunmuştur. Mahkemece, iddia, savunma, toplanan deliller ve bilirkişi raporuna göre, davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Davaya konu trafik kazası 19.08.2006 tarihinde meydana gelmiş, araç ise davacı ... tarafından kazadan önce, 22.05.2006 tarihinde .... Noterliğinde dava dışı ...'a satılmıştır. 2918 sayılı Yasanın “sigorta sözleşmesinin verilmesi ve işletenin değişmesi halinde...”

...yapılacak işlemler” başlıklı 94. maddesi uyarınca, sigortalı aracı işletenlerin değişmesi halinde, devreden kişi 15 gün içinde sigortacıya durumu bildirmek zorundadır. Sigortacı sigorta sözleşmesini durumun kendisine tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde feshedebilir. Sigorta fesih tarihinden onbeş gün sonrasına kadar geçerlidir. Somut olayda davacı davalının akidi olup, aracın mülkiyeti devredilmiş ise de araç maliki olan davacı ... tarafından aracın satışı usulünce davacıya bildirilmemiş olup kaza sürücünün münhasıran alkollü olması nedeniyle meydana geldiğinden davalı 3.kişiye kaza nedeniyle yaptığı ödemeyi sigortalı olan akidinden rücu talep edebilecek olup usul ve yasaya uygun olan hükmün onanması gerekmiştir. <https://emsal.yargitay.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/yeniTasarim/index.jsp>, (Erişim tarihi: 14/11/2017).

² Yargıtay Kararı 19. Hukuk Dairesinin E: 2016/1758, K: 2018/127 sayılı kararı; “...Mahkemece, yapılan yargılama, toplanan delillere göre, dava sözleşmenin feshinden doğan zararın tazminine ilişkin olup, taraflar arasındaki ticari ilişkinin 01/01/1999 tarihli sözleşme ile başladığını ve 13/08/2003 tarihine kadar devam ettiğini, bu tarihte yapılan son mal sevkiyatından sonra davalının mal göndermeyi durdurduğunu, davacı defterleri üzerinde yaptırılan bilirkişi incelemesine göre davacının 2003 yılı Temmuz ayında büyük miktarda mal iadesi yaptığı, iade edilen malların ayıplı olduğuna dair belge de bulunmadığı gözetildiğinde sözleşmenin karşılıklı rıza ile sona erdirildiğinin kabulü gerektiği, bu halde, davacının portföy tazminatı dışındaki tüm taleplerinin reddi gerektiği, son bilirkişi kurulundan aldırılan ikinci ek rapordaki hesaplamanın dosya kapsamına uygun, denetime elverişli olduğu gerekçeleriyle davanın kısmen kabulüne, 45.681,51 TL portföy tazminatının reeskont faizi ile (5.000 TL'si dava tarihi olan 24/05/2004 'den bakiyesi islah tarihi olan 25/10/2011 tarihinden işleyecek reeskont faizi ile) davalıdan alınarak davacıya ödenmesine, fazlaya dair istemin istemin reddine karar verilmiş, hüküm taraf vekillerince temyiz edilmiştir. 1- Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre davacının portföy tazminatını dışındaki maddi tazminata yönelik temyiz itirazlarının reddigerekmiştir. 2- Türk Ticaret Kanunu'nun 122.maddesinin 5.fıkrasında hakkaniyete aykırı düşmedikçe tek satıcılık sözleşmesinin sona ermesi halinde bu maddede düzenlenen acentanın denkleştirme tazminatına ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanacağı belirtilmektedir. Mahkemece aldırılan bilirkişi raporunda bu yönde yapılmış sağlıklı bir değerlendirme ve hesaplama bulunmamaktadır. Bu nedenle mahkemece yetersiz incelemeye dayanan bilirkişi raporuna göre karar vermesi doğru olmamış, mahkeme kararının bozulması gerekmiştir.

Mahkemece yapılacak iş konusunda uzman kişilerden oluşacak bir bilirkişi kuruluna dosya tevdi edilerek

Bu durumlardan ilki olağanüstü durumların ortaya çıkmasıyla ilgilidir. Nitekim TTK m. 1413'de belirtilen ve olağanüstü durumlar olarak kabul edilen bazı hallerde sigorta ettirenin tek taraflı olarak sözleşmeyi sona erdirmesi söz konusu olabilecektir (Kayıhan ve Bağcı, 2017: 252). Buna göre; sigortacının, konkordato ilan etmesi, ilgili sigorta dalına ilişkin ruhsatının iptâl edilmesi veya sözleşme yapma yetkisinin kaldırılması gibi hâllerde; sigorta ettiren, bu olguları öğrendiği tarihten itibaren bir ay içinde sigorta sözleşmesini feshedebilir.

İkinci durum primin tek taraflı olarak arttırılması halinde söz konusu olacaktır. Nitekim TTK m. 1414'e göre; sigortacı, sigorta teminatının kapsamında değişiklik yapmadan, ayarlama şartına dayanarak primi yükseltirse, sigorta ettiren, sigortacının bildirimini aldığı tarihten itibaren bir ay içinde sözleşmeyi feshedebilir.

Üçüncü bir durum sigortacının sözleşmenin bazı hükümlerini feshetmesi durumunda söz konusu olacaktır. Nitekim TTK m. 1415'e göre; sigortacının sigorta sözleşmesini, bazı hükümlerine ilişkin olarak feshetmesi veya ondan cayması haklı sebeplere dayanıyorsa ve sigortacının sözleşmeyi geri kalan hükümlerle, aynı şartlarla yapmayacağı durumdan anlaşılıyorsa, sigortacı sözleşmenin tamamını feshedebilir veya ondan cayabilir.

Dördüncü bir durum sigorta ettirenin belli durumlarda sözleşmeden tamamen veya kısmen caymasıdır. TTK m. 1430/3'e göre; sigorta ettiren, sigortacının sorumluluğu başlamadan önce, kararlaştırılmış primin yarısını ödeyerek sözleşmeden cayabilir. Sözleşmeden kısmi cayma hâlinde, sigorta ettirenin ödemekle yükümlü olduğu prim, cayılan kısma ilişkin primin yarısıdır.

V. Sigorta Ettirenin Yükümlülüklerini İhlal Etmesi

Sigorta ettirenin sözleşmeden doğan yükümlülükleri yerine getirmesi gerekmektedir. Ancak sigorta ettiren bu yükümlülükleri ihlal etmişse sigortacının sözleşmeyi tamamen veya kısmen feshetmesi söz konusu olabilecektir³.

---

tarafların ticari kayıtları incelenip değerlendirilerek TTK'nın 122.maddesinde acentanın denkleştirme tazminatı (portföy tazminatı) koşullarının somut olayda oluşup oluşmadığı hususunun hakkaniyete de riayet edilerek değerlendirilmesinden sonra portföy tazminatı talep koşullarının oluşması halinde TTK madde 122/2'deki yöntemle davacının davalıya yaptığı ticaret kapsamında son 5 yılda elde ettiği karın ortalaması dikkate alınarak davalıdan talep edebileceği tazminat tutarını hesaplatmaktan ibarettir."

<https://emsal.yargitay.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/yeniTasarim/index.jsp>, (Erişim tarihi: 15/05/2018).

³ *Yargıtay Kararı 11. Hukuk Dairesinin E: 2016/8210 E., K: 2016/8157 sayılı kararı.; "...Dava, nakliyat emtia sigorta poliçesine dayalı tazminat talebine ilişkin olup, taraflar tahkim yoluna başvurmuş, uyuşmazlık hakem heyetince verilen karara tarafların itirazı üzerine itiraz hakem heyetince verilen karar taraflarca temyiz edilmiştir. Davalı; taşınacak malın canlı fide olduğunun kendisine bildirilmediğini savunmuş, davacının bilgilendirme yükümlülüğüne aykırı davrandığı gerekçesiyle kusurun yüzde ellisi davacı üzerinde bırakılmış; aynı şekilde bilgilendirme yükümlülüğünü ihlal ettiği ve poliçenin teminat kapsamı hakkında sigortalısını aydınlatmadığı gerekçesi ile de davalı yüzde elli kusurlu bulunmuş, böylece kusur taraflar arasında paylaştırılmıştır. Ancak sigorta poliçesi incelendiğinde sigorta konusu emtia cinsi olarak "muhtelif canlı ürünler-fide" açıklaması yer almaktadır. Bu haliyle düzenlenen poliçe ile emtianın nakliyesi gerçekleştirilmiş ve varma yerinde fidelerin yapraklarının kuruduğu ve yandığı tespit edilmiş, alıcı firma tarafından emtia kabul edilmemiştir. 6102 sayılı TTK'nın 1421. madde düzenlemesine göre, "Aksine sözleşme yoksa, sigortacının sorumluluğu primin veya ilk taksidinin ödenmesi ile başlar; kara ve denizde eşya taşıma işlerine ilişkin sigortalarda, sigortacı, sözleşmenin yapılmasıyla sorumlu olur." Bu durumda sigorta koruması altındaki emtia zarar gördüğünden poliçe kapsamında sigortalının zararının giderilmesi gerekecektir. Davacı sigortalı, sigorta şirketince taşınacak emtianın niteliğinin ve +12derecede taşınması gerektiğinin bilinmesine rağmen kendilerine sigortanın teminat kapsamı hakkında yeterince bilgi verilmediğini ve sigorta şirketinin aydınlatma yükümlülüğüne aykırı davrandığını ileri sürerek kendisine kusur izafe edilemeyeceğini savunmaktadır. Nitekim 6102 sayılı TTK'nın 1423. maddesi ile de sigorta şirketinin aydınlatma yükümlülüğü*

Nitekim TTK m. 1449'a göre; sigortacıya karşı yerine getirilmesi gereken ve sözleşmeden doğan bir yükümlülüğün ihlali hâlinde, bu Kanunda ve diğer kanunlarda yer alan özel düzenlemeler hariç olmak üzere, sigortacının sözleşmeyi kısmen veya tamamen feshederek ifadan kurtulabileceğine ilişkin hükümler, ihlalde kusur bulunmaması hâlinde sonuç doğurmaz.

İhlal kusura dayandığı takdirde, durumun öğrenildiği tarihten itibaren bir ay içinde kullanılmayan fesih hakkı düşer; meğerki, Kanun farklı bir süre öngörmüş olsun (TTK, m. 1449).

Sigortacı ihlalin, rizikonun gerçekleşmesine ve sigortacının yerine getirmesi gereken edimin kapsamına etki etmediği durumlarda, sözleşmeyi feshedemez (TTK, m. 1449).

VI. Aciz Haline Düşme

TTK m. 1417'e göre; sigorta ettiren, aciz hâline düşen veya hakkında yapılan takip semeresiz kalan sigortacıdan, taahhüdünün yerine getirileceğine ilişkin teminat isteyebilir. Bu istemden itibaren bir hafta içinde teminat verilmemiş ise sigorta ettiren sözleşmeyi feshedebilir. Yine benzer şekilde primin ödenmesinden önce acze düşen, iflas eden veya hakkında yapılan takip semeresiz kalan sigorta ettirene karşı, sigortacının istemiyle, aynı şartlarla, sözleşme feshedilebilir.

TTK m. 1413'e göre ise; sigortacının, konkordato ilan etmesi, ilgili sigorta dalına ilişkin ruhsatının iptâl edilmesi veya sözleşme yapma yetkisinin kaldırılması gibi hâllerde; sigorta ettiren, bu olguları öğrendiği tarihten itibaren bir ay içinde sigorta sözleşmesini feshedebilir. Primlerin tamamını ödemişken sigorta ettiren konkordato ilan etmişse, sigortacı, bunu öğrendiği tarihten itibaren, bir aylık bildirim süresine uyararak, sigorta sözleşmesini feshedebilir. Zorunlu sigortalar ile prim ödemesinden muaf hâle gelmiş can sigortalarına bu hüküm uygulanmaz.

Kanun koyucunun böyle bir düzenleme yapılmasının nedeni; sigorta sözleşmesi kurulduktan sonra hayatın gelişmelerine bağlı olarak sigortacının veya sigorta ettirenin ekonomik durumunun bozulması veya tarafların borçlarını ödeme hususunda acze düşmeleri durumunda tarafların sözleşmeyi feshetmek suretiyle kendilerini korumalarını sağlamaktır (Kayıhan ve Bağcı, 2017: 254; Arseven, 1991: 183). Öte yandan bu düzenleme TBK m. 98'deki hükümlere de uygundur. Nitekim bu maddeye göre; "Karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmede, taraflardan birinin borcunu ifada güçsüzlüğe düşmesi ve özellikle iflas etmesi ya da hakkındaki haciz işleminin sonuçsuz kalması sebebiyle diğer tarafın hakkı tehlikeye düşerse bu taraf, karşı edimin ifası güvence altına alınıncaya kadar kendi ediminin ifasından kaçınabilir. Hakkı tehlikeye düşen taraf, ayrıca uygun bir sürede istediği güvence verilmezse sözleşmeden dönebilir."

Tarafların sözleşmeden dönebilmeleri için aciz durumun ortaya çıkması yanında alacaklı tarafın teminat talebinde bulunması da gereklidir. Teminatın mahiyeti konusunda özel bir düzenleme olmamakla

---

düzenlenmiş olup, buna göre "sigortacı ve acentesi, sigorta sözleşmesinin kurulmasından önce, gerekli inceleme süresi de tanınmak şartıyla kurulacak sigorta sözleşmesine ilişkin tüm bilgileri, sigortalının haklarını, sigortalının özel olarak dikkat etmesi gereken hükümleri, gelişmelere bağlı bildirim yükümlülüklerini sigorta ettirene yazılı olarak bildirir. Ayrıca, poliçeden bağımsız olarak sözleşme süresince sigorta ilişkisi bakımından önemli sayılabilecek olayları ve gelişmeleri sigortalıya yazılı olarak açıklar. Aydınlatma açıklamasının verilmemesi hâlinde, sigorta ettiren, sözleşmenin yapılmasına ondört gün içinde itiraz etmemişse, sözleşme poliçede yazılı şartlarla yapılmış olur. Aydınlatma açıklamasının verildiğinin ispatı sigortacıya aittir." Buna göre; sigorta poliçesinde emtianın niteliği belirtildiğine ve buna rağmen davalı sigortacının yeterli koruma kapsamı sunmayan poliçe tanzim ettiği ve poliçenin içeriğine ilişkin aydınlatma yükümlülüğüne aykırı davrandığı sabit olduğuna göre; davacı sigortalının bilgilendirme yükümlülüğüne aykırı davrandığı gerekçesiyle kusur oranlarının değerlendirilmesi ve taraflar arasında kusurun paylaşılması doğru olmamış, hükmün davacı yararına bozulması gerekmiştir.",

<https://emsal.yargitay.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/yeniTasarim/index.jsp>, (Erişim tarihi: 25/12/2017).

birlikte objektif ölçülere göre kabul edilebilir bir teminat olması beklenmektedir (Kayıhan ve Bağcı, 2017: 256).

VII. Sigortacının İflası

Sigortacının iflası, ifa güçsüzlüğüne neden olacağı için sigorta sözleşmesinin iptaline gerekçe oluşturabilir. Nitekim TTK m. 1418'e göre; sigortacının iflası hâlinde sigorta sözleşmesi sona erer. Sigortacının iflasından önce ödenmeyen tazminatlar, özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, önce Sigortacılık Kanunu gereğince sigortacı tarafından ayrılması gereken teminatlardan, sonra iflas masasından karşılanır. Hak sahipleri iflas masasına İcra ve İflas Kanununun 206 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen üçüncü sırada katılır.

VIII. Zamanaşımı

Sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan alacaklara ilişkin genel zamanaşımı süreleri TTK m. 1420'de düzenlenmiştir. Ancak özellik arz eden durumlar göz önünde bulundurulunca konunun birkaç başlık altında incelenmesi gerekir.

A. Sorumluluk Sigortası Dışındaki Sigorta Sözleşmelerinde Zamanaşımı

Sorumluluk sigortası dışındaki sigorta sözleşmelerinde genel zamanaşımı süresi geçerli olacaktır. TTK m. 1420'ye göre: *"sigorta sözleşmesinden doğan bütün istemler, alacağın muaccel olduğu tarihten başlayarak iki yıl ve 1482 nci madde hükmü saklı kalmak üzere, sigorta tazminatına ve sigorta bedeline ilişkin istemler her hâlde rizikonun gerçekleştiği tarihten itibaren altı yıl geçmekle zamanaşımına uğrar"*.

Bu madde ile sigorta işlemlerinde zamanaşımı konusunda açık ve net bir kural konulmuştur. Sigorta sözleşmesinden doğan bütün talepler iki yıllık zamanaşımına tabidir tutulmuştur. Bu zamanaşımı süresinin başlangıç tarihi olarak da taleplerin muaccel olduğu tarih, yani borcun ödenebilir olduğu tarih, kabul edilmiştir. Örnek verilecek olunursa, sigorta şirketinin sigorta bedelini ödemek durumunda olduğu tarih, sigorta ettirenin tazminat talebine yönelik zamanaşımı süresinin işlemeye başladığı tarih zamanaşımı süresinin başlangıcı olacaktır (Sarıaydın, ? : 1).

Ancak ilgili düzenlemede altı yıllık azami bir süreye daha yer verilmiştir. Yani sigorta sözleşmesinden doğan bütün talepler rizikonun gerçekleştiği tarihten itibaren en fazla altı yıl içinde gündeme gelmelidir. Bu düzenleme ile sigortacının oldukça uzun sürelerle karşı karşıya bırakılmaması istenmiştir.

Düzenlemedeki zamanaşımı süreleri mutlak emredici karakterdedir. Ancak bu süreler sadece sigorta sözleşmesine taraf olanları bağlayacaktır. Sözleşmeye taraf olmayanların sigortacı aleyhine açacağı davalar genel hükümlere tabidir (Kayıhan ve Bağcı, 2017: 260).

B. Sorumluluk Sigortalarına İlişkin Sigorta Sözleşmelerinde Zamanaşımı

Sorumluluk sigortalarına ilişkin sigorta sözleşmelerinde zamanaşımı TTK m. 1482'de düzenlenmiştir. Bun göre; sigortacıya yöneltilecek tazminat istemleri, sigorta konusu olaydan itibaren on yıllık zamanaşımı süresine tabidir. Bu düzenlemeye aykırı olan sözleşme şartları ise geçersizdir.

C. Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortalarında Zamanaşımı

1918 sayılı Karayolları motorlu araçlar zorunlu mali sorumluluk sigortası (kısaca trafik sigortası) genel şartlarında zamanaşımı konusu açıklamaktadır (Kayıhan ve Bağcı, 2017: 261-262). Bu kanunun 109. Maddesine göre; bir kaza durumunda yapılacak tazminat ödeme talepleri, zarar gören kişinin, tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren iki yıl içinde ve her durumda kaza gününden itibaren on yıl içinde zamanaşımına uğrar⁴. Dava, cezayı gerektiren bir fiilden doğar ve ceza kanunu bu fiil için daha uzun

⁴ Zamanaşımı süreleri Yasadaki ve Genel Şartlardaki bu açıklamalara göre, ölüm ve bedensel zararlarda 5237 sayılı Türk Ceza Yasası'nın 66'ncı maddesine göre, bir veya birden fazla ölü varsa (15) yıl, bir veya

bir zaman aşımı süresi öngörmüş bulunursa, bu süre, maddi tazminat talepleri için de geçerlidir. Zamanaşımı, tazminat yükümlüsüne karşı kesilirse, sigortacıya karşı da kesilmiş olur. Sigortacı bakımından kesilen zamanaşımı, tazminat yükümlüsü bakımından da kesilmiş sayılır. Motorlu araç kazalarında tazminat yükümlülerinin birbirlerine karşı rücu hakları, kendi yükümlülüklerini tam olarak yerine getirdikleri ve rücu edilecek kimseyi öğrendikleri günden başlayarak iki yılda zamanaşımına uğrar. Diğer hususlarda, genel hükümler uygulanır.

D. Taşıma Sigortalarında Zamanaşımı

4925 Sayılı Karayolları Taşıma Kanunu'nun 24. maddesine göre; yapılan sorumluluk sigortası sözleşmelerinden doğan her türlü tazminat davası hak sahibinin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren iki yıl ve her halde zarara neden olan olay tarihinden itibaren on yıl sonra zamanaşımına uğrar. Dava, cezayı gerektiren bir fiilden doğmakta ve Türk Ceza Kanunu'nda bu fiil için daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörülmekte ise tazminat davasında bu ceza zamanaşımı uygulanır. Sorumlu kişi hakkındaki zamanaşımını kesen sebepler, sigorta şirketi hakkında da uygulanır. Sigorta şirketi hakkında zamanaşımını kesen sebepler sorumlu kişi hakkında da uygulanır. Sorumluluk sigortasında tazminat yükümlülerinin birbirlerine karşı rücu hakları kendi yükümlülüklerini tam olarak yerine getirdikleri ve rücu edilecek kimseyi öğrendikleri günden başlayarak iki yılda zamanaşımına uğrar.

Sonuç

Türk sigorta hukukunda sigorta sözleşmesini sona erdiren pek çok hal bulunmaktadır. Bunların bir kısmı kanunda düzenlenmiştir. Ancak kanunda düzenlenmeyen ve sözleşme serbestisi prensibinin bir sonucu olarak da sözleşmenin sona erdirilebileceği haller bulunmaktadır. Belli başlı sona erme halleri; sigorta sözleşmesinde belirtilen sürenin bitmesi, sözleşmenin taraflarca bozma sözleşmesi ile karşılıklı olarak sona erdirmesi, rizikonun gerçekleşmesi, sigorta menfaatinin ortadan kalkması veya el değiştirmesi, taraflardan birinin fesih hakkını kullanması, sigorta ettirenin yükümlülüklerini ihlal etmesi, aciz haline düşme, sigortacının iflasıdır. Ayrıca sigorta sözleşmesinin tarafları açısından talepte bulunma imkanını sonlandıran zamanaşımı halleri de söz konusudur.

KAYNAKLAR

- Arseven, H. (1991), Sigorta Hukuku, İstanbul: Beta Yayınları.
- Çeker, M. (2016), Sigorta Hukuku, Adana: Karahan Kitabevi.
- Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortası Genel Şartları
- Kayıhan, Ş. ve Bağcı, Ö., (2017), Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Kender, R. (2017), Türkiye'de Hususu Sigorta Hukuku, İstanbul: Oniki Levha Yayınları.
- Sarıaydın, H. (?), "Sigortada zamanaşımı süresi nedir", <https://www.sigorta.com.tr/sigortada-zamanaşımı-suresi-nedir> (Erişim tarihi: 25/12/2017).
- Türk Ticaret Kanunu, Kanun no: 6102, Karar No: 13/01/2011
- Ulaş, I. (2012), Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku, Ankara: Turhan Kitabevi
- Yargıtay Kararları, <https://emsal.yargitay.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/yeniTasarim/index.jsp>

---

birden fazla yaralı varsa (8) yıl, ölümlerin yanı sıra aynı olayda yaralılar da varsa, cezanın teklifi nedeniyle, hem ölümler ve hem de yaralanmalar için (15) yıldır.

